

BK-5853

Seat No. _____

B. Ed. (Part - I) (Sem. I) Examination

May/June - 2014

**EDCC-103 : Development of Secondary
Education**

(CC) (New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સુચના : (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક છે.
(૨) જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.
(૩) બિનજરૂરી લાંબા જવાબ ક્ષતિ ગણાશે.

- ૧ નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે ના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર ૧૬
આશરે ૩૦૦ શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.
- (૧) શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ અંગે કોઠારી પંચની ભલામણોના સંદર્ભમાં
વર્તમાન પ્રથાની ખામીઓની અને શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમ વધારે
અસરકારક બનાવવાની યોજનાની ચર્ચા કરો.
- (૨) “બુનિયાદી શિક્ષણપ્રથા તો રાષ્ટ્રની બુનિયાદ પર જ રચાયેલી
હોવા છતાં આપણા દેશમાં બુનિયાદી શિક્ષણ નિષ્ફળ ગયું જણાય
છે” આ વિધાનની સવિસ્તર ચર્ચા કરો અને તેની નિષ્ફળતાનાં
કારણો આપો.
- (૩) “માધ્યમિક કક્ષાએ સ્વવિત્ત શિક્ષણ સંસ્થાઓ એ અનિવાર્ય અનિષ્ટ
છે” આ વિધાનની ચર્ચા કરી આ સંસ્થાઓની કામગીરીમાં સુધારા
અંગે સૂચનો જણાવો.

૨ નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ ત્રણના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર ૧૫ આશરે ૨૦૦ શબ્દોમાં લખો.

- (૧) 'શિક્ષણમાં સમાન તકો પૂરી પાડવા માટે નવોદય વિદ્યાલયો આશીર્વાદરૂપ છે' ચર્ચા કરો.
- (૨) માધ્યમિક શિક્ષણની સુધારણા માટે લોર્ડ કર્ઝને કરેલા પ્રયાસો જણાવો.
- (૩) વેદકાલીન શિક્ષણની મર્યાદાઓને સાંપ્રત સમયમાં કેટલે અંશે દૂર કરી શકાય ?
- (૪) 'શિક્ષક ભરતી પ્રક્રિયામાં TAT/TET ની પરીક્ષા એ ફારસ છે' આ વિધાન સાથે તમે સંમત છો ? શા માટે ?
- (૫) 'અપવ્યય અને સ્થગિતતા, માથાનો દુખાવો અને તાવની જેમ સ્વયં રોગ નથી, પરંતુ તે વાસ્તવમાં શિક્ષણ પ્રણાલીમાં અન્ય રોગોનાં લક્ષણો છે ! ચર્ચા કરો.

૩ નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ ત્રણના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર ૧૫ આશરે ૨૦૦ શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

- (૧) 'શિક્ષક સંઘો શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારણામાં નિષ્ફળ ગયા છે ? આ વિધાનની યથાર્થતા ચર્ચો.
- (૨) રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ - ૧૯૮૬ની જરૂરિયાત સમજાવી કોઈપણ ચાર વિશેષતાઓ જણાવો.
- (૩) માધ્યમિક શિક્ષણ સંદર્ભે સેડલર પંચની કોઈપણ ચાર ભલામણો લખો.

- (૪) વેદકાલીન શિક્ષણના ઉપનયન સંસ્કાર અને સ્ત્રી શિક્ષણની વિશેષતાઓ સમજાવો.
- (૫) 'પ્રવર્તમાન શિક્ષણ અધ્યયન - અધ્યાપન કરતાં પરીક્ષા ઉપર વધુ ભાર મૂકે છે.' ચર્ચા કરો.
- ૪ નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ ત્રણના ઉત્તર લખો. પ્રત્યેક ઉત્તર ૧૫ આશરે ૨૦૦ શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.
- (૧) 'પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ એ ધર્મની સહચરિ હતું.' ચર્ચા કરો.
- (૨) ગુજરાત સરકારે શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારવા માટે ક્યાં ક્યાં પગલાં લીધેલા છે ?
- (૩) પ્રાથમિક શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારણા માટેની 'ઓપરેશન બ્લેક બોર્ડ' યોજના સમજાવો.
- (૪) ઓપન યુનિવર્સિટીની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી ઓપન યુનિવર્સિટીનું ઉચ્ચ શિક્ષણ ક્ષેત્રે મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો.
- (૫) રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ - ૧૯૮૬નો માધ્યમિક સ્તરે થયેલ અમલ અંગે આપના મંતવ્યો જણાવો.
- ૫ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો. ૬
- (૧) વ્યવસાયી શિક્ષણ સફળ થયેલ નથી, કોઈપણ ચાર કારણો જણાવો.
- (૨) કર્મયોગી યોજના એટલે શું ? શાળા વિકાસ સંકુલ યોજના સમજાવો.
- (૩) ભારતના શિક્ષણ માટે મેકોલેએ શી ભલામણ કરી છે ?

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો. ૩

(૧) 'ભારતનું ભાવિ તેના વર્ગખંડોમાં ઘડાઈ રહ્યું છે. આ વિધાન કોણે કહ્યું હતું ?

(૨) વર્ધા શિક્ષણ સમિતિના અધ્યક્ષ કોણ હતા ?

(૩) ભારતમાં માધ્યમિક શિક્ષણ - પ્રશિક્ષણની સંસ્થા સૌ પ્રથમ કયા સ્થળે શરૂ થઈ ?

ENGLISH VERSION

- Instructions :** (1) All questions are compulsory options are internal.
(2) Figures on the right indicate marks.
(3) Unduly lengthy answers are considered as discredit.

1 Answer any two of the following questions. 16

Each answer should be in about 300 words :

- (1) Discuss the defects of present system of teacher education and plan out with the more effective teacher education programme with reference to the recommendations of Kothari commission on teacher education.
- (2) "Basic education system is framed on the norms of the nation, still however, it seems the Basic Education has failed in our country". Discuss this statement at length and forward your reasons for its failure.
- (3) 'Self financed Educational Institutions are inevitable evil at the secondary education". Discuss this statement and give suggestions to improve their work.

- 2** Answer any three of the following questions. **15**
Each answer should be in about 200 words :
- (1) 'Navodaya schools are boon to provide equal education opportunities'. Discuss.
 - (2) State the efforts done by Lord Curzon to improve the secondary education.
 - (3) How far can the demerits of ancient education system be removed at present ?
 - (4) 'The procedure of teacher's appointment by TET/TAT is big blunder'. Do you agree with this statement ? Why ?
 - (5) Wastage and stagnation, like headache and fever, are not diseases in themselves, they are really symptoms of other diseases in the educational system ? Discuss.

- 3** Answer any three of the following questions. **15**
Each answer should be in about 200 words :
- (1) The Teacher Associations have failed in qualitative improvement of education ? Justify this statement.
 - (2) Explain the need of National Policy of Education-1986 and state any four features.
 - (3) State any four recommendations of Sadler Commission for secondary education.
 - (4) Explain the 'Up-Nayan Sanskar' and Education of woman features of Vedic education.

- (5) 'The present day education emphasises on the examination rather than learning or teaching'. Discuss.

4 Answer any three of the following questions. **15**
Each answer should be in about 200 words :

- (1) 'In ancient time education was parallel to religion'. Discuss.
- (2) What steps have been taken by Gujarat Government to improve the quality of Education ?
- (3) Explain 'Operational Blackboard scheme' for the quality improvement of primary education'.
- (4) Clarify the concept of open University and explain the importance of the same at higher education stage.
- (5) Give your opinions about the implementation of the National Policy of Education-1986 at the secondary stage.

5 (a) Answer the following questions in short : **6**

- (1) Vocational Education has not been succeeded. State any four reasons.
- (2) What is mean by 'Karma Yogi Yojana' ? Explain the scheme of school complex.

(3) What recommendation has been done by Macaulay for the Indian Education ?

(b) Answer the following questions in one sentence : **3**

(1) 'The destiny of India is being shaped in her class-rooms'. Who said this statement ?

(2) Who was the chairman of Vardha Education Committee ?

(3) Where was the first secondary teacher training institute commenced in India ?
